

SATA KEINOA

ruokaturvan, kriisinkestävyys- ja huoltovarmuuden parantamiseksi

*Energia – maatalous – omavaraisuus – osaaminen – omistajuus
– infrastruktuuri – sisäinen turvallisuus*

Johdanto

Meillä on vain yksi maapallo. Ruoantuotanto, teollisuuden raaka-aineet ja tuotantoketjut, energia, tietoverkot, teknologia ja osaaminen ovat tänä päivänä globaalisti verkottuneita vaikeasti ymmärrettävillä tavoilla. Yhteistyö ja kauppa toivat pitkäksi aikaa rauhan maailmaan. Valitettavasti globaalit keskinäisriippuvuudet eivät ennenkään lopulta estäneet sotia syttymästä.

Kehitys on tehnyt maailmasta haavoittuvaisen, eikä Suomi ole turvassa ilmiöiltä, jotka voivat alkaa toiselta puolelta maapalloa. Elinympäristöjen heikentyminen, ilmastonmuutos ja konfliktit kriisiyttävät yhteiskuntia. Toisaalta haasteet voivat myös yhdistää - yhteistyöllä ihmisyyhteisöt ovat selvinneet äärimmäisistäkin haasteista.

Varautumisessa on oltava askeleen edellä. Maatalouden edellytykset heikkenevät monin paikoin. Säiden ääri-ilmiöiden yleistyessä voidaan menettää useita satokausia perättäin. Konfliktit vaikuttavat myös raaka-aineiden, energian ja työvoiman saatavuuteen.

Suomikaan ei pärjää yksin

Suomi tuo yli puolet kaikesta käyttämästään energiasta ulkomailta, jos lasketaan myös ydinvoimaloiden käyttämä polttoaine. Maataloustuotteiden osalta omavaraisuutemme on periaatteessa hyvä. Kuitenkin, jos otetaan huomioon kaikki ruokaketjussa tarvittavat panokset, kuten polttoaineet, lannoitteet, torjunta-aineet, koneet, laitteet ja ohjelmistot, tilanne on heikompi. Traktoritkin käyvät tuontipolttoaineella. Tuonnin ja vienin osalta olemme riippuvaisia merikuljetuksista.

Kriisinkestävyysparantamiseksi on paljon tehtävissä, jos tahtoa löytyy. Valitettavasti jotkut esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvät ratkaisut, kuten kaikkialle etenevä digitalisaatio ja sähköistäminen lisäävät yhteiskunnan haavoittuvuuksia sekä Euroopan teknologista riippuvuutta ulkomaista.

Maailmassa on käynnissä monenlaisia valtataisteluja. Suomikaan ei valitettavasti jää sivuun tästä kaikesta. Talouteen, energiahuoltoon, tieto- ja maksujärjestelmiin jne. kohdistuvat paineet ovat osa modernia sodankäyntiä. Suomen on pidettävä huoli kriittisestä infrasta sekä elintarvike- ja energiaomavaraisuudesta ja vahvistettava lääkkeiden ym. välttämättömyystarvikkeiden tuotantoa. Strategista autonomiaa on vahvistettava myös Euroopan tasolla. Suomi ja Eurooppa selviää, jos päätämme varautua ajoissa.

Yleisperiaate: Mitä tärkeämpi tuote tai tarvike on elämän, turvallisuuden ja arjen sujuvuuden kannalta, sitä paikallisempaa ja varmempaa sen tuotannon tulee olla.

Kristillisdemokraatit näkee huoltovarmuuden turvaamisen Suomen ja Euroopan tasolla yhtenä julkisen vallan keskeisenä tehtävänä. Tähän ”kriisiohjelmaan” on koottu esityksiämme kriisinkestävyys- ja omavaraisuuden parantamiseksi.

Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

I) Energiahuolto

Suomen energiasta kaksi kolmasosaa on tuontienergiaa ja tuonnista 60 prosenttia tuli vielä ennen sotaa Venäjältä. Energiaomavaraisuuden parantaminen vaatii erittäin suuria investointeja, eikä tuontiriippuvuutta poisteta hetkessä. Suomessa emme kuitenkaan lähde liikkeelle nolasta vaan olemme monia EU-maita paljon paremmassa tilanteessa. Ensi talvi tulee olemaan Euroopan energiaturvaa kannalta erityisen haastava ja voi koetella jopa EU:n yhtenäisyyttä.

Suomen energiankulutus asukasta kohden on korkea: siihen vaikuttaa ilmaston kylmyys, pitkät etäisyydet ja energiantensiivisen teollisuuden suuri määrä. Lisäämällä kotimaisen energian tuotantoa vähennämme samalla riippuvuutta fossiilisista polttoaineista.

Suomessa tarvitaan myös paljon lämpöenergiaa. Katkeamaton lämmönsaanti on välttämättömyys paitsi ihmisten terveyden, myös asuntojen kunnossa pysymisen kannalta. Polttoon perustuvat ja muut hukkalämpöä tuottavat järjestelmät, kuten ydinvoima ovat järkevää energiantuotantoa täällä pohjoisessa, missä lämpö voidaan hyödyntää kaukolämpöverkossa. Sama koskee myös terästeollisuutta, palvelinkeskuksia, ym. lämpöä tuottavaa teollisuutta.

Yhteiskunnan sähköistyminen ja digitalisaatio, sähkömarkkinoiden laajeneminen sekä uusiutuvan energian lisärakentaminen – mikä synnyttää sähköntuotannon ajallista vaihtelua, kasvava pienten sähköntuottajien määrä samoin kuin kulutusjoustojen kehittäminen kasvattavat myös sähköverkon ja siihen kytkeytyvän tiedonsiirron kompleksisuutta ja haavoittuvuutta sekä teknologista riippuvuuttamme komponenttien osalta. Jokainen energiaverkko on yhtä vahva kuin sen heikon lenkki. Tulevaisuudessakin tarvitaan erillisiä, toisistaan täysin riippumattomia energiaverkkoja: esim. sähkö, polttonesteet, kiinteät polttoaineet, maa/biokaasu, vety, kaukolämpö.

Maiden rajat ylittävä sähkö- ja tietoliikenneverkko on jo nyt monimutkaisin ihmisen rakentama teknistaloudellinen järjestelmä. Euroopassa on ollut merkittäviä sähköverkkohäiriöitä ja kyberhyökkäyksiin pitää varautua. Energiantuotannossa, kuten kaikilla kriittisillä aloilla resilienssiä tukee myös hajautettu ja monimuotoinen omistajuusrakenne: valtionyhtiöt, suuryritykset ja pk-yritykset ja osuuskunnat täydentävät toisiaan. Tärkeintä on, että keskeiset järjestelmät pysyvät kotimaisessa omistuksessa.

1. Tuetaan sähkönkäyttäjiä sähkön arvonlisäveroalennuksella sekä luodaan Ruotsin mallin mukainen sähköveron alueellinen porrastus kompensoimaan siirtohintojen eroja.
2. Lisätään TKI-panostuksia energiasektoriin, ml. energiantuotanto, energiaverkot (esim. vedyn kuljetusinfra), energiavarastot, järjestelmien resilienssi, jne. Panostetaan uuden energiateknologian, kuten geotermisen energian, polttokennojen ja sähköllä tuotetun vedyn ml. johdannaispolttoaineet) tutkimukseen Suomen ja EU:n tasolla.
3. Seurataan pienydinvoimateknologian (SMR) kehitystä esimerkiksi kaupunkien kaukolämmön tuotantoon ja/tai sähköntuotantoon, samoin muiden uusien energiantuotantotapojen. Lisätään ydinvoimateknologiaan liittyvää yhteistyötä Euroopan tasolla.
4. Nopeutetaan mm. uusiutuvan energian hankkeiden luvituspäätöksiä luomalla yksi kansallinen ympäristöasioiden lupa- ja valvontaviranomainen ja lisäämällä työvoimaa lupakäsittelyyn. Lyhennetään valitusten käsittelyaikaa.
5. Parannetaan kaukolämpövoimaloiden kattiloiden monipolttoainevalmiutta.
6. Tehostetaan teollisuuden ja sähköntuotannon hukkalämmön hyödyntämistä.
7. Otetaan aurinkopaneelien, aurinkoenergiakeräimien, maa- ja ilmalämpöpumppujen ja varaavien tulisijojen asentamistyöt korotetun 60 % kotitalousvähennyksen pariin.
8. Jatketaan tukea rakennusten öljylämmityksestä luopumiselle.

9. Lisätään maankäyttö- ja rakennuslakiin (rakentamislakiin) varaavan tulisijan rakentamisvelvoite uusiin omakoti- ja erillistaloihin taajamien ulkopuolelle.
10. Vapautetaan omaan käyttöön tuotettu biodiesel ja biokaasu valmisteverosta mm. maatilojen kriisiomavaraisuuden vahvistamiseksi. Pidetään lämmityskäyttöön tarkoitettu biokaasu vapaana valmisteverosta.
11. Lisätään maatilojen biokaasun talteenoton sekä biokaasun jakeluverkoston tukia.
12. Parannetaan biodieselin ja biokaasun pientuotantoon ja tuotannon turvallisuuteen liittyvää neuvontaa, ohjeistusta ja valvontaa.
13. Tehostetaan uusiutuvan dieselin ja bioetanolin raaka-aineeksi sopivan jätteen keräystä kotimaassa ja edistetään sen käyttöä.
14. Jatketaan henkilöautojen kaasukonversiotukea, sähköautojen yksityisen latausinfraan tukea sekä polttoaineen jakeluvelvoitteen alennusta.
15. Lisätään Kemera-tukia nuoren taimikon harvennuksiin energiapuun saatavuuden lisäämiseksi.
16. Säilytetään jäljellä oleva turvetuotantokapasiteetti. Tarjotaan turvetuottajille suoria pitkäaikaisia tuottajasopimuksia Huoltovarmuuskeskuksen kanssa, jolloin käyttöä pystytään ohjaamaan huoltovarmuuden kannalta tärkeimpiin ja pitkäkestoista tuotantopotentiaalia sisältäviin kohteisiin. Keskeytetään metsitystuen myöntäminen kolmeksi vuodeksi turvepelloille, joissa edelleen on turvevaroja jäljellä.
17. Lisätään turpeen aumavarastointia sekä parannetaan kuivike- ja kasvuturpeen saatavuutta toistaiseksi. Kehitetään kasvu- ja kuiviketurvetta korvaavia tuotteita puutarha- ja karjatalouteen.
18. Perutaan hallituksen tekemä turvepolttoaineen veronkorotus.
19. Helpotetaan polttoturpeen pienkäyttöä ja käyttöä varavoimana keventämällä vaatimusta rekisteröityä polttoturpeen pienkäyttäjäksi.
20. Parannetaan kansalaisille kohdistettua energianeuvontaa ja ohjeistuksia energiansäästöön. Edistetään sähkön kulutusjoustoja. Esimerkiksi Fingridin hintaseurantasovelluksen avulla jokainen voi optimoida sähkönkäyttöään edullisen sähkön aikaan.

II) Maatalous, elintarvikeketju ja ruokaomavaraisuus

Sota Euroopassa on käynnistänyt ruokakriisin maailmassa, missä sadat miljoonat näkivät nälkää jo valmiiksi. Pohjois-Afrikassa säännöstellään leipää, Keski-Euroopassa kaupat rajoittavat ostomääriä. Ruuan hinta nousee kaikkialla. Globaalin ruokaturvan heikkeneminen heijastuu väistämättä Suomeenkin.

Joka päivä kahdesta kolmeen maatilaa pistää ovet säppiin, samalla kun kauppa ja pankit tahkoavat ennätystuloksia. Maatalouden kannattavuuskriisi ei silti ole uusi asia. EU-jäsenyys avasi Suomen, maailman pohjoisimman maatalousmaan kansainväliselle kilpailulle. Heikot yrittäjätulot, kaupan vahva neuvotteluasema sekä kilpailu tuontiruuan kanssa ovat painaneet tilojen kannattavuuden alas ja johtaneet tilakokojen kasvuun. Tiloille tämä on tarkoittanut valtavaa velanottoa ja myös pakottanut jatkamaan esimerkiksi turvepeltojen raivaamista.

Monien tuotantopanosten ovat nousseet viimeisen kahden vuoden aikana jopa moninkertaisiksi, mutta tuotajahinnat nousevat hitaasti. Kaupan, elintarviketeollisuuden ja viljelijöiden väliset myyntisopimukset ovat pitkiä, eivätkä huomioi alkutuotannon kustannusten nousua.

***Viljelijät eivät kaipaa tuekseen uusia hankkeita vaan reilun korvauksen työstään.
Maatalouselinkeino ei voi olla jatkuvien kriisipakettien tai kehittämisprojektien varassa.***

Maatalouden tärkein tehtävä ei ole sitoa hiiltä vaan ruokkia ihmisiä. Tiloilla on runsaasti potentiaalia lisätä hiilensidontaa, vähentää päästöjä ja parantaa ympäristöjen tilaa, mutta tämä kaikki edellyttää kannattavuutta, tulevaisuudennäkymiä ja innostuneita tekijöitä. Vaarana on negatiivinen kierre, joka ajaa viljelijät alalta ja johtaa epäpuhtaamman tuontiruuan käytön kasvuun ja omavaraisuuden heikkenemiseen. Maanviljely tarvitsee kunnianpalautuksen, kannattavuutta ja kokemuksen onnistumisista. Maatalouspolitiikan painoarvoa kotimaan ja EU:n politiikassa tulee nostaa ja ruokaomavaraisuuden turvaaminen tulee nostaa tulevan hallituksen yhdeksi kärkihankkeeksi. Ruoantuotanto on asetettava maatalous- ja tukipolitiikan keskiöön.

Euroopan unioni ja maatalouden kriisi

Monet kotimaisen maatalouden haasteista, kuten kaupan ylivalta ruokaketjussa juontavat juurensa Suomen EU-jäsenyydestä. Haasteet ovat varsin samankaltaisia kaikkialla EU:ssa.

Eurooppa on valtavan suuri ja monimuotoinen alue yhdelle maatalouspolitiikalle, mikä näkyy järjestelmän monimutkaisuutena, jäykkyytenä ja vaikeina CAP-neuvotteluina.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) alkuperäinen tavoite oli ruokaturvan parantaminen toisen maailmansodan elintarvikepulan jälkeen. Alueellisen elintarvikeomavaraisuuden ja huoltovarmuuden tulee olla jälleen yhteisen maatalouspolitiikan prioriteettina. Maiden mahdollisuuksia suojata omaa tuotantoaan rajoittaa EU:n valtiontukisääntöjen lisäksi Maailman kauppajärjestön (WTO) maataloussopimus. Maataloussopimus velvoittaa maita avaamaan markkinoitaan kansainväliselle kilpailulle. Sopimukset ottavat heikosti huomioon Suomen kaukaisesta sijainnista johtuvia poikkeuksellisia maariskejä.

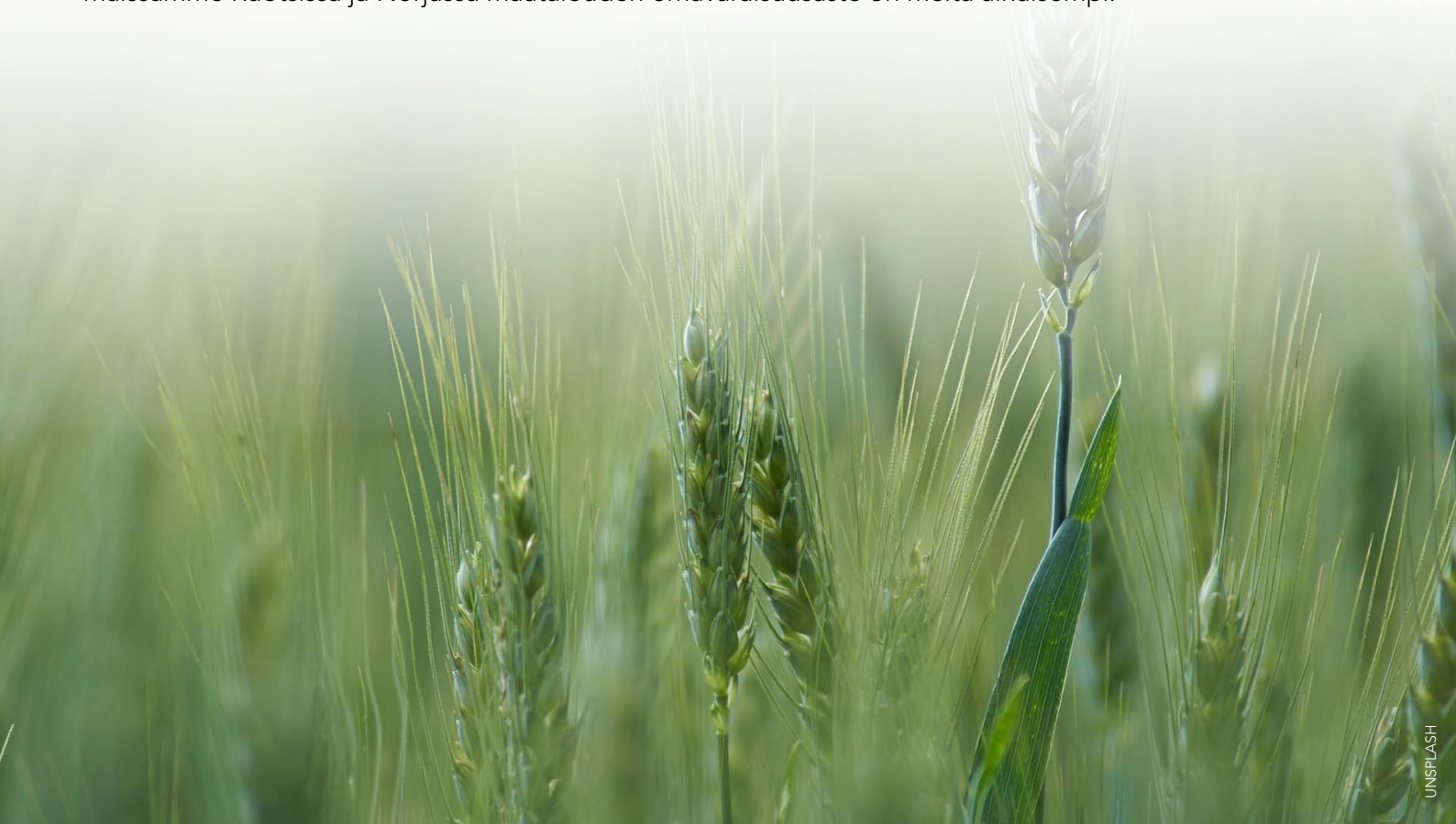
Eurooppalaisilla maataloustuotteiden yhteismarkkinoilla suomalainen maatalous kilpailee huomattavasti parempien ilmasto-olosuhteiden (ja pienempien työ kustannusten) saksalaisen ja puolalaisen – ja osin myös esimerkiksi brasilialaisen tuotannon kanssa. Kauppasopimukset ja CAP eivät salli oman tuotannon suojaamista ja siksi olemme riippuvaisia tuotantotuista, joista käytiin ankara väantö Suomen liittyessä EU:iin. Päätös oman ruoantuotannon säilyttämisestä on siis viime kädessä poliittinen. Me sanomme kestäväälle kotimaiselle maataloudelle kyllä!

Valitettavasti EU:n päätökset ovat olleet ruokaturvan ja maatalouden toimintaedellytysten kannalta hitaita. EU-sääntöjen tulkintojen odottaminen Komissiolta on kriisissä hidastanut pieniäkin maatalouden tukitoimia, kuten energiaveron lisäpalautusta. EU-tukien maksatuksissa on myös vaikeuksia, esimerkiksi tänä vuonna eläinpalkkioiden saaminen uhkaa viivästyä vakavasti puhtaasti EU-byrokratian takia.

Maataloustukiin ei ole tehty indeksikorotuksia koko EU-aikana, vaikka kustannukset nousevat. Maataloustuen painopistettä tulee vähitellen siirtää pinta-alaperusteisesta tuesta kohti tuotantoon sidottua tukea, jossa huomioidaan myös ympäristötekijät. Pinta-alaan perustuva tuki kannustaa ns. näennäisviljelyyn ja lisäksi luo kannustimen maksimoida peltojen pinta-ala, mikä osaltaan minimoi biodiversiteetin kannalta tärkeät peltojen reuna-alueet. Maataloudelle asetettuja päästövaateita ei tässä tilanteessa voi kasata maatalojen maksettavaksi, ml. hallinnollinen lisätyö. Maataloustukien hakemiseen liittyvä byrokratia aiheuttaa viljelijöille merkittävästi lisää työtä.

Kansalliseen turvallisuuteen ja kansakunnan selviämiseen liittyvissä asioissa viimeinen sana ei voi olla Euroopan komissiolla. Tositilanteessa muutkaan EU-maat eivät jää odottamaan komission päätöksiä. Suomenkin on tarvittaessa uskallettava ottaa ohjat omiin käsiin, kun kyse on selviytymisestä. EU-vaikuttamista on terävöitettävä.

Logistisesti Suomi sijaitsee Euroopan kaukaisimmilla perukoilla, mikä on entisestään korostunut sodan alettua. Omavaraisuudesta tinkiminen ei ole meille vaihtoehto. Lisäksi lähimmissä naapurimaissamme Ruotsissa ja Norjassa maatalouden omavaraisuusaste on meitä alhaisempi.

Ongelmat tunnistetaan, mutta juuri mitään ei tapahdu

Maatalouden heikko kannattavuus sai vakavan iskun Ukrainan sodan alettua. Heikko tilanne näkyy muun muassa hoitamattomien lainojen kasvuna. Sodan pahentaman kustannuskriisin myötä toiminnan alasajo uhkaa kuitenkin sellaisiakin tiloja, joilla oli kohtuulliset toimintaedellytykset ennen kustannusnousua. On absurdia, että ruuan hinta kaupassa nousee, mutta tuottajilla ei meinaa rahat riittää sen tuottamiseen! Kerran alas ajettuja tiloja on erittäin vaikea saada uudelleen pystyyn.

Tärkeintä viljelijöille on saada työstään riittävä tulo, ei elää satunnaisten pelastuspakettien varassa. Siksi maatalouteen tarvitaan myös pitkäjänteisiä muutoksia. Osa näistä tapahtuu markkinaehtoisesti. Tuottajajärjestöt, elintarvikemarkkinavaltuutettu ja monet muut tahot ovat jo pitkään esittäneet keinoja maatilojen tukemiseksi kustannuskriisin yli.

On absurdia, että ruuan hinta kaupassa nousee, mutta tuottajilla ei riitä rahaa sen tuottamiseen!

Suomen noin 40 000 tilasta noin 8 000 vastaa suurimmasta osasta ruuantuotantoa. Nämä tilat ovat myös voimakkaimmin investoineita ja siten myös velkaantuneimpia ja siksi esimerkiksi korkotasojen nousu vaikuttaa näihin tiloihin muita enemmän.

Nykyisessä kannattavuustilanteessa sukupolvenvaihdoksia ei juuri tehdä. Suomessa alle 40-vuotiaiden viljelijöiden osuus kaikista oli 15 prosenttia. Yli 65-vuotiaiden viljelijöiden osuus puolestaan on ollut kasvussa, ja he omistavat jo lähes viidesosan tiloista. Kannattavuus ja positiiviset tulevaisuudennäkymät ovat edellytys myös investoinneille uusiin kestävämpiin tuotantosuuntiin ja ilmastotoimiin! Maatalous on elämän edellytys ja siksi myös tulevaisuuden ala. Innovaatioiden kautta maatalous on ennenkin selvinnyt kriiseistä. Tiloille on vain annettava siihen mahdollisuus!

Suomen maataloustuotteilla on merkittävä vientipotentiaali. Vienti vahvistaa huoltovarmuutta, sillä kriisin tul-
len olemassa oleva tuotanto on helpompi suunnata uudestaan kuin lopetettu tuotanto aloittaa jälleen.

Sodalla on valtava vaikutus etenkin köyhimpien maiden elintarvikehuoltoon. Viljelyn edellytysten heiketessä maailmalla ilmastonmuutoksen seurauksena, on entistäkin tärkeämpää, että Suomi säilyttää tuotantokykynsä. Nyt on tehtävä oikeita asioita, jotta Suomi voi olla tulevaisuudessa tukemassa myös globaalia ruokaturvaa! Kesantopeltoja pystytään Suomessa ottamaan käyttöön noin 100 000 hehtaaria.

Suomessa ruoan tuotanto on alueellisesti liian pitkälle erikoistunutta ja kestävyuden parantamiseksi tätä kehitystä on pyrittävä kääntämään takaisin. Nurmea hyödyntävän karjan kasvatusta on pohjoisilla leveysasteilla järkevää maankäyttöä. Ruoantuotannon omavaraisuuden keskeisenä haasteena globaalisti on vähentää kemianteollisten lannoitepanosten riippuvuutta tuonnista.

Julkisen sektorin merkitys maatalouden kannattavuudelle on suuri myös siksi, koska julkinen sektori (tulevaisuudessa hyvinvointialueet ja kunnat) on merkittävä ruoan ostaja. On järjetöntä, että samaan aikaan kun Suomessa on tiukat vaatimukset esimerkiksi eläintenpitoon, ostaa julkisen sektorin keittiö halvinta ulkomaista lihaa, joka on kasvatettu olosuhteissa, jotka eivät täytä vaatimuksiamme.

KD:n ehdotuksia ruoantuotannon kannattavuuden ja elintarvikesektorin kehittämiseen

Parannetaan tilojen kannattavuutta

21. Siirretään tukijärjestelmän painopistettä ruokaa tuottavaan maatalouteen.
22. Lasketaan tilapäisesti maataloudessa käytettyjen tärkeimpien tuotantopanosten, kuten lannoitteiden arvonlisäveroa sekä tehdään v. 2022 hankittujen lannoitteiden osalta arvonlisäveron palautus.
23. Myönnetään maataloille arvonlisäveron maksuun 12 kuukautta kulutonta ylimääräistä maksuaikaa.
24. Kompensoidaan kansallisesti EU:n eläinpalkkioiden maksatuksen viivästymisestä v. 2022 aiheutuva vahinko ja painostetaan Euroopan unionia maksamaan korko myöhästyneille palkkioille.
25. Vaikutetaan komissioon, jotta se mahdollistaa jäsenmaille tilojen tukemisen poikkeustilanteessa nopeasti ilman hyväksyntämenettelyä. (Esimerkiksi kesällä 2022 hallitus päätti mukautustuesta, joka kohdistetaan sika- ja siipikarjataloudelle ja puutarhataloudelle Etelä-Suomen AB-tukialueella.)
26. Edistetään maatilalainojen vapaaehtoisen lyhennysvapaan myöntämisedellytyksiä. Pankeilla on oltava valmius myöntää viljelijöiden lainoihin lyhennysvapaita ja korkohelpotuksia pankkisääntelyn sitä estämättä. EU:n pankkisäädösten tulee mahdollistaa väliaikainen poikkeus. Pankeilla on tästä erilaisia tulkintoja.
27. Poistetaan maatalouden tuotantorakennusten kiinteistövero pysyvästi, mukaan lukien esimerkiksi biokaasun tuotantoon käytetyt yms. tilat.
28. Tarjotaan maatalousyrittäjille valtion takaamia suoria hätälainoja ja helpotetaan lainojen valtion-takausten ehtoja. Tarvittaessa lisäpääomitetaan Maatalouden kehittämisrahastoa (Makera) ja korotetaan takausten myöntövaltuutusta.
29. Helpotetaan viljelijän mahdollisuutta saada yrityksensä velkasaneeraukseen.

Elintarvikemarkkinat reilummaksi: kotimaista ruokaa pöytään – ja maailmalle!

30. Perustetaan ilmastopaneelia vastaava kansallinen ruokapaneeli. Tämä voidaan tehdä joko säättämällä asiasta erillislaki (vrt. ilmastopaneeli) tai maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.
31. Ruoan markkinoita Suomessa säätelee elintarvikemarkkinalaki, jonka tarkoitus on suojata markkinoilla heikointa osapuolta. Lisätään elintarvikemarkkinalain 4§:ään ostajalle velvoite avata sopimusneuvottelut ennakoimattoman kriisin yhteydessä. Kaikkiin pitkäkestoisiin toimitussopimuksiin tulee lisätä selkeä hinnantarkistusehto.
32. Lyhennetään elintarvikemarkkinoilla ns. tarjousjaksoja (eli aikaa tarjouksen antamisen ja hintajakson alkamisen välillä, jonka tietty tarjous on voimassa) tarvittaessa elintarvikemarkkinalailla. Tarvittaessa lyhennetään myös ns. valikoimajakson enimmäisaikaa.
33. Rakennetaan elintarvikemarkkinoille kustannusindeksi, joka takaa tuotantokustannusten siirtymisen tuottajahintoihin koko elintarvikeketjun läpi. Esimerkiksi kuljetusalalla indeksejä on käytetty onnistuneesti jo pitkään.
34. Lasketaan elintarvikkeet alennettuun 10 % arvonlisäverokantaan, ensi vaiheessa kasvikset.
35. Vahvistetaan ruokahankintojen kestävyyskriteerien jalkauttamista kuntien, hyvinvointialueiden ym. julkisen sektorin hankintaorganisaatioissa. Kehitetään edelleen tarpeen mukaan hankintaohjeistusta huomioiden mm. kuljetusten hiilijalanjälki (lähiruoka) ja turvallisuus sekä eläinten hyvinvointi.
36. Edistetään myös pienten ja keskisuuren tuottajien mahdollisuuksia osallistua julkisen sektorin kilpailutuksiin esim. tuottamalla julkisten hankintojen kriteereihin ohjeistus/koulutus kunnille Kouvolan, Kiuruveden ja muiden kuntien hyvien esimerkkien pohjalta. Kriteereissä voi olla esimerkiksi ruoan jäljitettävyyden, tuoreuden ja kuljetusaika. Kilpailutukset tulee osittaa niin, että myös pienillä toimijoilla on aito mahdollisuus osallistua niihin. Julkisen sektorin tulee merkittävänä ostajana näyttää hyvää esimerkkiä ja soveltaa myös reilumpia sopimuskäytäntöjä alkutuottajien ja elintarviketeollisuuden elinvoiman varmistamiseksi.
37. Parannetaan maataloustuotteiden markkinainformaation saatavuutta: Korotetaan Tilastokeskuksen budjettia maataloustuotteiden hintaindeksien julkaisemiseksi kuukausittain ja tilastointikäytäntöjen kehittämiseen. Avoin ja ajantasainen markkinainformaatio helpottaa markkinoiden kehityksen seuraamista ja auttaa myös tuottajahintojen määrittelyä.
38. Veloitetaan elintarvikeketjun toimijoita nykyisen hallitusohjelman mukaisesti avaamaan kuluttajadataansa kuluttajien tietosuoja huomioiden.
39. Luodaan järjestelmä, jolla kuluttaja voi saada varman tiedon tuotteen alkuperästä.
40. Edistetään suomalaisen ruoan vientiä mm. perustamalla vientipalveluyhtiö.
41. Tuetaan tuottajien neuvotteluaseman vahvistumista kannustamalla tuottajaorganisaatioiden tai yhteenliittymien perustamista esimerkiksi kohdennetulla tuella.
42. Lisätään neuvontaa ja tukea tilamyynnin ja suoramyynnin kehittämiseen (vrt. kyläkauppatuki).

43. Euroopan unionin tasolla on herättävä ruoantuotannon kriisiin. Jäsenmaiden ruokaomavaraisuus ja globaali ruokaturva on kriisitilanteessa nostettava yhteisen maatalouspolitiikan kärkeen – ei vain puheissa vaan myös käytännössä. Suomen on vaikutettava proaktiivisemmin EU:n maatalouspolitiikkaan, jotta pohjoisen ilmastolliset ym. erityispiirteet tulevat jatkossa paremmin huomioiduiksi.

Kestävä viljely tukee omavaraisuutta

44. Tehostetaan biomassojen sivuvirtojen hyödyntämistä sekä ravinteiden hyödyntämistä parantamalla kasvi- ja kotieläintuotannon alueellista integraatiota.
45. Kehitetään ravinteiden kierrätystä. Esimerkiksi minkkitarhojen lanta voidaan jalostaa viljelykäyttöön. Palautetaan lannan kuljetustuki.
46. Vähennetään ruokahävikkiä ja edistetään hävikkiruoan hyödyntämistä.
47. Tuetaan kotimaisen luomuruoan kysyntää lisäämällä luomun osuutta kuntien ja hyvinvointialueiden ruokahankinnoissa. Suomen tavoite on noin 25% peltolasta luomutuotannossa. Luomutuotannon kasvattaminen tukee omavaraisuutta, mm. koska luomutuotannon riippuvuus ulkoisista tuotantopanoksista on tavanomaista viljelyä pienempi (esim. biologinen typensidonta, kasvinsuojeluaineet). Panostetaan luomusaamisen kasvattamiseen ja luomututkimuksen rahoitukseen. Luomussa on myös kasvavaa vientipotentiaalia.
48. Luodaan kotimaiselle siemenviljaviljelylle ja geenivarasuojelulle (kasvit, eläimet) erityinen kansallinen tuki.
49. Edistetään kotitarveviljelyä ja kaupunkiviljelyä mm. edullisilla viljelypalstojen vuokrilla sekä tuella kotitarveviljelijöiden neuvontaorganisaatiolle. Veloitetaan suurimmat kaupungit laatimaan kaupunkiviljelyn strategia.
50. Helpotetaan pienimuotoista kotieläinten pitoa koskevaa byrokratiaa ja lupavaatimuksia.
51. Huomioidaan maatalouden erityinen merkitys yhteiskunnalle paremmin esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvissä laskelmissa. Korjataan kuntien Hinku-laskentaa maatalouden päästöjen osalta: kaupungeissa syntyvä ruokahävikki tulee laskea kaupunkien päästöiksi eikä maatalouden päästöiksi.
52. Kohdennetaan kehitysyhteistyöpanostuksia enemmän maatalouden ja ruokaturvan kehittämiseen sekä ilmastoressilienssiin.

Elintarvikesektori on innovaatioala: investoidaan osaamiseen ja nuoriin, infraa unohtamatta

53. Kehitetään viljelijöiden kurssi-/modulimuotoisia täydennyskoulutusta, esim. liiketalousopinnot, älyviljelyteknologia, luomuviljely, jne. Lisätään koulutuspaikkoja maatalousalan täydennyskoulutukseen.
54. Palautetaan tekniikka-agrologin koulutusohjelma. Maanviljely on teknologisesti yhä haastavampaa ja maatalouden teknologisten järjestelmien osajista on yhä suurempi pula.
55. Kehitetään pieneläinlääkäreille nopea uudelleen koulutusreitti tuotantoeläimiin.
56. Varmistetaan viljelijöiden tukijärjestelmien ja osaamisverkostojen, kuten AgriHubin rahoitus. Varmistetaan riittävä resursointi maatalojen tuki- ja neuvontapalveluihin.
57. Tuetaan viljelijöiden jaksamista, mm. vakinaistamalla ”Välitä viljelijästä” -projekti.
58. Helpotetaan nuoren viljelijän aloitustuen vuotuista yrittäjätulovaatimusta sekä koulutusvaatimuksen täyttämisen ajanjaksoa. Yrittäjätulon 3 vuoden tarkasteluajanjaksoa voidaan pidentää kaikilla tuen piirissä olevilla viljelijöillä 5 vuoteen.
59. Laaditaan ruokaketjun kyberturvaohjelma: vahvistetaan maatalojen kyberturvaa ja siihen liittyvää osaamista. Maataloilla on entistä enemmän korkeaa teknologia, joka vaatii korkeaa osaamista ja osaamisen jatkuvaa päivittämistä.
60. Lisätään maatalous- ja elintarvikesektorin osuutta TKI-rahoituksesta: esim. uudet viljelymenetelmät, täsmäviljely, kasvinjalostus, teknologia, biokaasun talteenotto, hiiliviljely ja maaperän parantaminen, torjunta-ainevapaa viljely, suljetummat ravinnerierrat, synteettinen proteiinituotanto jne.
61. Kehitetään kotimaista kalankasvatusta ja kalastuselinkeinoja.
62. Korotetaan ruoantuotannon ja elintarvikesektorin investointitukia.
63. Varmistetaan maaseudun tie- ja tietoliikenneinfran toimivuus ja parannetaan harvaan asuttujen seutujen julkisia palveluita (esim. digitaaliset palvelut). Toimiakseen maatalous tarvitsee palveluja ja kustannustehokkaan logistiikan.
64. Elintarvikeketjun investointeja hidastaa pitkät lupaprosessit. Resursoidaan lupaviranomaisten toiminta paremmin. Selvitetään pahimmat luvituksen pullonkaulat sekä mahdollisuudet keventää prosesseja/lupavaatimuksia.
65. Parannetaan kaivos- ja lannoiteteollisuuden kiertotaloutta hyödyntämällä raaka-aineiden sivuvirrat nykyistä paremmin ja nostamalla kuonan ja jätteen jalostusastetta. Sujuvoitetaan ns. strategisten hankkeiden lupaprosessia ja edistetään niiden nopeampaa käsittelyä. Suunnataan fosforituotantoa lannoitteiden valmistukseen. Fosfori on peltoviljelyssä tärkeä ravinne. Eurooppaan tuodaan runsaasti fosforia muun muassa Afrikasta.

Siilinjärvellä sijaitsee Länsi-Euroopan ainoa fosfaattikaivos. Savukoskella Soklissa sijaitsee lisäksi valtava fosfaattiesiintymä. Hankkeen omistaa nykyisin valtio-omisteinen Suomen Malmi-jalostus oy. Mikäli kaivos joskus avataan, tulee valtion omistajaohjauksella varmistaa, että maatalouden fosforitarpeet priorisoidaan akku- ja muun teollisuuden tarpeiden yli.

Keinoja pahan päivän varalle

66. Laajennetaan Huoltovarmuuskeskuksen siemenviljavarastojen valikoimaa.
67. Varaudutaan kriisitilanteessa rajoittamaan ruoaksi tai rehuksi kelpaavan viljan käyttöä bioetanolin ja alkoholin tuotantoon. Panostetaan bioetanolin tuotannossa ns. toisen polven bioetanoliin, eli muusta kuin viljasta valmistetun biopolttoaineen tuotantoon. Vuonna 2021 8,5% kokonaisviljasadosta käytettiin bioetanolin tuotantoon ja suunnilleen saman verran alkoholin tuotantoon. Bioetanolin tuotanto peltokasveilla on varsin tehotonta. Kriisitilanteessa vilja tulee ensisijaisesti käyttää ihmisravinnoksi tai rehuksi. Lisäksi maltaaksi kelpaavia lajikkeita tuotettiin vajaat 200 miljoonaa kiloa. Alkoholiin käytettävä osuus viljasadosta voitaisiin myös käyttää ihmisten tai kotieläinten ravintona.
68. Mahdollistetaan ekologisen fokusalan (esim. viherkesanto) korvaaminen valkuais- ja öljykasvien viljelyllä esim. vuoteen 2025 asti.
69. Yksi työkalu varmuusvarastojen kasvattamiseen Euroopan tasolla on EU:n yksityisen varastoinnin tuki. Tukiohjelma tulisi ottaa käyttöön tarvittaessa nopeammin ja ennakoivasti. Tilapäinen ylituotantotilanne on pienempi ongelma kuin elintarvikepula.
70. Selvitetään poikkeusaikojen koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita maatalouden ja elintarvikeketjun osalta.

III) Osaaminen ja varautuminen

Varautumisen tärkein lenkki ovat kansalaiset. Arjen perustaidot, henkiset valmiudet ja kotitalouksien ja yritysten tasolla tapahtuva varautuminen korostuvat kriisitilanteessa. Suomessa on myös vajetta ammattiosaajista monella yhteiskunnan kannalta tärkeällä alalla. Kriisitilanteessa tarvitaan monenlaista käytännön osaajaa hoitajista mekaanikkoihin ja maanviljelijöistä putkiasentajiin. Kriisin koittaessa emme voi luottaa ulkomaisen kausityövoiman saatavuuteen.

71. Panostetaan koulutukseen ja sivistykseen. Varmistetaan riittävä määrä opiskelupaikkoja sekä opiskelun laatu yhteiskunnan ja huoltovarmuuden kannalta tärkeillä aloilla. Panostetaan ammatillisen koulutuksen laatuun, ml. lähiopetukseen.
72. Varusmies- ja siviilipalvelus on merkittävä mahdollisuus lisätä kansalaisten varautumiseen liittyvää monipuolista osaamista arjen perustaidoista aina ammatilliseen osaamiseen. Lisätään kokonaisturvallisuuden, väestönsuojelun, ruoantuotannon ja arjen perustaitojen opetus osaksi varusmiespalvelusta ja siviilipalvelusta. Myös siviilipalveluskoulutuksessa on mahdollisuus tarjota enemmän käytännöllistä kokonaisturvallisuuden koulutusta sekä lisätä harjoittelupaikkoja esimerkiksi alkutuotantoa tukeviin ammatteihin. Kannustetaan nuoria osallisuuteen yhteiskunnasta.
73. Vahvistetaan arjen perustaitojen sekä teknologian ja esimerkiksi kotitarpeviljelyn opetusta peruskoulussa.
74. Lisätään vapaaehtoisen maanpuolustustyön tukea sekä tukea arjen perustaitojen osaamista tukeville ja ylläpitäville kansalaisjärjestöille.
75. Kehitetään 112-sovelluksen pohjalta kansallinen varautumissovellus (äppi), jonka kautta saa hätätiedotteiden lisäksi ohjeita varautumiseen.
76. Jaetaan joka kotiin Ruotsin mallin mukainen varautumisopas.

IV) Omistajuus: Luonnonvarojen ja kriittisen infran omistajuus on pidettävä kotimaisissa käsissä

Kestävä omistajuus on paikallista ja ylisukupolvista. On olemassa vaara, että julkisen sektorin velkaantuessa ja kansalaisten köyhtyessä suomalaisia yrityksiä ja kiinteistöjä tullaan hamuamaan ulkomailta asti. Suomalaiset kriittisen infrastruktuurin yritykset, kuten sähköyhtiöt, maa- ja metsätilat sekä asunnot kiinnostavat sijoittajia, mukaan lukien valtiollisia toimijoita. Väestön ikääntyminen, osaamisen heikkeneminen ja talouden ylivelkaantuminen voivat pahimmillaan viedä meidät tilanteeseen, missä ulkomaiset sijoittajat ja valtiot omistavat merkittävän osan arvokkaimpia luonnonvarojamme, mukaan lukien vesivarat. KD on edistänyt yritysten kotimaista omistajuutta mm. tuomalla Suomeen ns. osakesäästötili-mallin.

Maatalousmaan osalta suomalaisen maanomistuksen pirstaleisuus ja viljelyn heikko kannattavuus on hidastanut ostohalukkuutta, mutta tilanne voi muuttua, mikäli esimerkiksi viljelyn edellytykset heikkenevät muualla maailmassa. Kestävän viljelyn tärkein edellytys on pitkäkestoinen, ylisukupolvinen suhde maahan. Ulkomaisilla omistajilla, kuten suuryrityksillä ei ole koskaan kannusteita pitää hyvää huolta esimerkiksi viljelymaan kunnosta, mistä on nähty lukemattomia esimerkkejä kehitysmaista. Suomalainen metsä- ja maatalousmaa samoin kuin tärkeimmät yritykset ja maanpuolustuksen kannalta tärkeät kiinteistöt on pidettävä kotimaisissa käsissä.

77. Pidetään koko Suomi asuttuna.
78. Tarkennetaan ja kiristetään kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annettua lainsäädäntöä. Nykyinen Laki valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla rajaa valtion etuosto-oikeuden 500-1000 metrin etäisyydelle puolustusvoimien toiminnan kannalta tärkeitä kohteista. Etuosto-oikeus voidaan laajentaa esim. 2 kilometrin säteelle strategisesti tärkeitä alueista. Lisätään valtion etuosto-oikeus koskemaan myös muiden huoltovarmuuden ym. kannalta strategisesti tärkeiden kohteiden (energiaverkot, elintarviketeollisuus, kaupan logistiikka jne.) ympäristöjä.
79. Tehostetaan kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden kiinteistöjen pakkolunastusta voimassa olevan lainsäädännön nojalla lisäämällä tarpeen mukaan puolustusministeriön henkilöstöresursseja sekä rahoitusta lunastuksiin sekä tiukennetaan lainsäädäntöä tarvittaessa.
80. Mahdollistetaan toimintansa lakkauttaneiden (tilinpäätöstietoja toimittamattomien) ulkomaalaisomisteisten yritysten kiinteistöomaisuuden lunastaminen tai pakkohuutokauppa.
81. Terävoitetaan valtion omistajapolitiikkaa strategisesti ja huoltovarmuuden kannalta tärkeiden yritysten osalta. Seurataan kiinteistöjen ja yritysten omistajuuden kehitystä (ml. tilastointia parantamalla).

V) Kriittinen infrastruktuuri ja huoltovarmuus

Suomen on kestävä myös tilanteissa, missä verkot eivät kerta kaikkiaan toimi. Viimeistään sota Ukrainassa on osoittanut, että mitkä tahansa yhteiskunnan kannalta kriittiset toiminnot maksujärjestelmistä väestötietojärjestelmiin ja voimalaitoksista vesijohtoverkkoihin voivat sodassa olla kyberhyökkäysten tai suorien sotilaallisten iskujen kohde. Ihminen voi selvitä pakkasyöstä lämpimästi pukeutumalla, mutta nykyaikaisten rakennusten putkistot eivät välttämättä kestä pakkasta ilman pahoja kosteusvaurioita. Järjestelmiin voi tulla häiriöitä myös inhimillisten virheiden vuoksi. Kaikkien järjestelmien korjattavuuteen on kiinnitettävä enemmän huomiota.

Varmimman suojan esimerkiksi vesijohto ja kaukolämpöverkkoihin kohdistettuja kyberhyökkäyksiä vastaan tarjoavat yksinkertaiset (esim. analogiset) ohjausjärjestelmät sekä osaava huoltohenkilökunta.

Siviilivalmiuden ja varautumisen (väestönsuojelun ja -suojat) kehittäminen on jäänyt viime vuosikymmeninä hallinnollisten uudistushankkeiden, muiden tehtävien ja voimavarapuuhteiden jalkoihin ja järjestelmä on päässyt rapautumaan.

Toimiva ja kriisinkestävä sosiaali- ja terveydenhuolto on osa kriittistä huoltovarmuutta. Sote-uudistuksen myötä sote-palveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueiden vastuulle. Merkittävä osa sote-tietojärjestelmistä toimii ulkomaisten palveluntarjoajien (ohjelmistojen, pilvipalveluiden) varassa. Terveydenhuolto ei saa lamaantua, jos internet ei jonain päivänä toimikaan. Kyberhyökkäys sote:n tietojärjestelmiin (esim. tietojen väärentäminen) vaarantaisi koko terveydenhuoltojärjestelmän luotettavuuden.

Kriittiseen infraan kuuluu myös logistiikka. Kuljetusten halpeneminen on tehnyt kannattavaksi rakentaa kaikelle tuotannolle erittäin pitkät ja monimutkaiset tuotantoketjut ja synnyttänyt globaaleja riippuvuuksia, joiden ongelmiin on vihdoinkin herätty. Tie- ja rautatieliikenteen lisäksi merenkulun merkitys Suomen kansantaloudelle ja huoltovarmuudelle on erittäin suuri. Sekä tavaraviennin että -tuonin tonnimääristä valtaosa kuljetetaan laivoilla. Tämä koskee myös maatalouden tuotantopanoksia ja ruokaa. Tilanne korostuu itärajan mentyä kiinni. Logistiikan merkitys koskee kaikkia tuotteita lääkkeitä lypsyrobotteihin.

82. Varmistetaan yhteiskunnan kannalta kriittisten verkkojen (mm. vesi, viemärinti, kaukolämpö) ja niiden ohjausjärjestelmien toiminta myös sähkö- ja internetyhteyden puuttuessa. Rakennetaan esimerkiksi analogiset ohjausjärjestelmät kriittisimpiin verkkoihin sekä turvataan keskeisen tietoliikenteen varavoiman saanti. Vahvistetaan myös viranomaisverkon (VIRVE) toimintavarmuutta mm. varmistamalla varavoiman saatavuus koko maassa. Selvitetään satelliittiyhteyksien mahdollisuudet viranomaiskäytössä.
83. Laitetaan Suomen väestönsuojat asianmukaiseen kuntoon.
84. Veloitetaan hyvinvointialueita laatimaan sote-palveluntuotannon varautumissuunnitelmat kriisitilanteiden varalle sekä edellyttämään kriisisuunnitelmaa esim. asumispalveluita ja kotihoitoa tarjoavilta yksiköiltä ym. isommilta palveluntuottajilta. Vahvistetaan sote:n tietojärjestelmien kyberturvallisuutta ja edellytetään varajärjestelmien rakentamista.
85. Jatketaan kansallisen varamaksujärjestelmien kehittämistä (ns. huoltovarmuustili).
86. Edistetään käteisen rahan käytettävyyttä varamaksujärjestelmänä. Edellytetään valmiutta ottaa käteismaksumahdollisuus takaisin käyttöön julkisen sektorin palveluissa, sekä valtio-omisteisissa yrityksissä, kuten VR:n junaliikenteessä.
87. Tuetaan suomalaista kuljetusalaa mm. ottamalla käyttöön ammattidieseljärjestelmä, eli kuljetussektorille kohdistuva veronpalautus.

88. Varmistetaan kotimaisessa omistuksessa olevan merikuljetuskapasiteetin säilyminen ja vahvistetaan merenkulun turvallisuutta. Varmistetaan, että Suomen lippu pysyy kilpailukykyisenä, eikä enempää laivoja ulosliputeta muihin maihin. Merenkulun turvallisuuden ylläpitäminen on useiden eri toimijoiden yhteistyön tulos: varustamot, Traficom, Finnpiilot oy, koulutusorganisaatiot, ym. Varmistetaan merenkulusta vastaaville viranomaisille, erityisyhtiöille ja koulutuksen järjestäjille riittävät resurssit.
89. EU-pöydissä on pidettävä huolta siitä, että Suomen erityisolosuhteet (mm. talvimerenkulku) otetaan asianmukaisesti huomioon, eikä aiheuteta suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä heikentäviä lisärasitteita.
90. Tehdään Huoltovarmuuskeskuksen budjettiin riittävä yleiskorotus.
91. Nostetaan elintarvikkeiden ja muiden perustarvikkeiden varmuusvarastojen määrää.
92. Varmistetaan tärkeimpien peruslääkkeiden tuotanto Suomessa tai Euroopan tasolla. Selvitetään kotimaisen rokotetuotannon mahdollisuus. Varmistetaan, että Suomi on jatkossakin ympäristö, jonne esim. lääketeollisuus haluaa investoida. Vahvistetaan Euroopan omavaraisuutta lääkkeiden valmistamiseen tarvittavien komponenttien tuotannossa. Seurataan EU:n lääkestrategian toteutumista huoltovarmuuden näkökulmasta.
93. Lisätään eurooppalaista varautumisyhteistyötä. Viedään suomalaista huoltovarmuusosaamista (mm. poolit) Eurooppaan ja muihin maihin.

VI) Sisäinen turvallisuus

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat nykyisin yhä tiiviimmin osa samaa kansallisen turvallisuuden ja varautumisen kokonaisuutta. Sisäiseen turvallisuuteen liittyy myös yhteiskunnan koheesio, yhteenkuuluvuuden tunne ja perusturvallisuus. Vakaa, turvallinen ja ennustettava ympäristö on myös kilpailutekijä Suomelle.

Sisäisen turvallisuuden toimijat ovat pitkään kärsineet kroonisesta rahoitusvajeesta ja rahoituksen pitkäjänteisyyden puutteesta. On mahdotonta suunnitella ja kehittää toimintaa pitkäjänteisesti, jos rahoitusta joudutaan jännittämään budjettiriihestä toiseen. Rahoituksen taso on korjattava pysyvästi.

Tällä hetkellä työntekijävajetta on lähes kaikissa tehtävissä pelastustoimesta hätäkeskuspäivystäjiin. Poliisien työmäärää lisäävät muun muassa juttujen monimutkaistuminen, jengiväkivallan lisääntyminen, huumorikollisuus, kansainvälistyminen sekä lainsäädäntömuutokset. Pelastustoimessa vallitsee sisäministeriön arvion mukaan yli 80 miljoonan euron rahoitusvaje, joka koostuu palvelutasopuutteista, varallaolojärjestelmän muutostarpeista sekä kalustehankinnoista ja öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntakustannuksista. Toimintavalmiuden saattaminen pelastuslain edellyttämälle tasolle edellyttää sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan sekä päätoimisten työntekijöiden että sopimuspalokuntalaisten merkittävää lisäystä.

Kyber- ja informaatiovaikuttamisen torjuntaan tarvitaan eri viranomaisten saumatonta yhteistyötä. Sama pätee kriiseihin varautumiseen ja yhteiskunnan toimintakyvyn varmistamiseen häiriötilanteissa. Kaikille sisäisen turvallisuuden viranomaisille, mukaan lukien oikeudenhoidon on varmistettava riittävä pitkäjänteinen rahoitus.

94. Pidetään poliisien määrä vähintään 7500 poliisin tasolla.
95. Varmistetaan, että Rajavartiolaitoksella on riittävät valmiudet varautua uusiin uhkiin, laajamittainen maahantulo mukaan lukien.
96. Varmistetaan pelastustoimen rahoitus hyvinvointialueilla.
97. Lisätään 80 henkilötyövuotta hätäkeskuksiin työmäärän kohtuullistamiseksi.
98. Korotetaan oikeudenhoidon perusrahoitusta 50 miljoonalla eurolla, jotta oikeusturva ei vaarannu juttujen venymisen vuoksi.
99. Korotetaan Suojelupoliisin määrärahoja ja lisätään henkilöstöä.
100. Lisätään pelastusalan koulutuspaikkoja ja täydennyskoulutusta.

